

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion

Dramatik Fördjupningskurs, DR 1310

Kandidatuppsats, 15 hp

Simon K. Bobergs iscensättning
av Spiro Scimones
Konvolutten

En samtida samhällssatir med kopplingar till Commedia dell' arte

Författare: Lisa Nilsson
Handledare: Robert Lyons

Abstract

La Busta/Konvolutten/The envelope was written in 2006 by the Italian playwright, director and actor Spiro Scimone. It is a contemporary political farce with clear roots and inspiration from Commedia dell'arte.

As the main structure for this essay, comparisons have been made between a modern Danish production of *Konvolutten* by the director Simon K. Boberg and the form and structure of Commedia dell'arte. The importance and use of the political context in both Commedia dell'arte and *Konvolutten* are explored.

The sociopolitical conditions under which Husets Teater (The House's Theatre) works is analyzed. Parallels are drawn between the positions of Simon K. Boberg and Spiro Scimone and that of the modern Italian actor, director and dramatist Dario Fo, all of whom are inspired by Commedia dell'arte.

I made use of Umberto Eco's theories of semiotics as analytic tools and references to formulate the structure and context for this text including analysis of the production of *Konvolutten*.

Innehållsförteckning

1.1	Introduktion och bakgrund	s. 4
1.2	Syfte	s. 6
1.3	Metod och Teori	s. 6
1.4	Material	s. 7
1.5	Tidigare forskning	s. 8
Avhandling		
2.1	Bobergs arbete och översättning av Scimones pjäs <i>Konvolutten</i> utifrån förutsättningarna på Husets Teater	s. 10
2.2	Det politiska spelet, i samtiden och i <i>Konvolutten</i>	s. 13
2.3	<i>Konvolutten</i> och Commedia dell'arte	
2.3.1	Scenrum och Dramaturgi	s. 17
2.3.2	Folkgalleri och Spelstil	s. 19
2.3.3	Kostymering	s. 23
2.3.4	De offentliga relationerna – en slutdiskussion	s. 25
3	Sammanfattning	s. 30
4	Källförteckning	
4.1	Litteraturförteckning	s. 33
4.2	Elektroniska källor	s. 34

1.1 Introduktion och bakgrund

”La Busta” - ”Konvolutten”

Skriven av Spiro Scimone

Översatt och regisserad av Simon K. Boberg

I Rollerna:

Sekretæren (Sekreteraren): Dejan Cukic

En Herre: Mads Wille

Kokken (Kocken): Benjamin Boe Rasmussen

X: Jesper Hyldegaard

Repetitionsperiod: 17 oktober – 11 november 2011

Spelades på Husets Teater Köpenhamn V, Danmark, under perioden; 11 november – 10 december 2011

Husets teater grundlades 1975 men flyttade först in i sina nuvarande lokaler i Köpenhamns stadsdel Vesterbro 1995. Sommaren 2008 övertogs ledningen av dramatikern, dramaturgen och regissören Simon K. Boberg och skådespelaren och regissören Mads Wille. De kallar sig själva för en liten storstadsteater som fokuserar skarpt på modern politisk samtids-teater.¹ Ett tema som blir exemplifierat och gestaltat i Bobergs danska översättning och produktion av den italienska dramatikern Spiro Scimones nyskrivna samhällsfars *Konvolutten* från 2006.

Simon K. Boberg har under sina år som dramatiker och kreativ ledare för olika teatrar runt omkring i Köpenhamn fått mycket uppmärksamhet i bland annat de skrivna medierna, så som danska teatermagasin och dagstidningar, exempelvis för sina, enligt journalisterna initiativrika och nytänkande idéer inom kulturbranschen, med tydliga, identifierbara politiska egg.²

Husets Teater håller årligen en sommarfestival för ny europeisk dramatik som är öppen för allmänheten och helt gratis. Till vilken Simon K. Boberg själv väljer ut och bjuder in samtida europeiska dramatiker och danska skådespelare till öppna genomläsningar av och diskussioner

¹ <http://www.husetsteater.dk/side.asp?side=6&id=31> tillgänglig 20/11/2011.

² www.husetsteater.dk/side.asp?side=6&id=335 tillgänglig 13/10/2012.

om nyskriven samtida dramatik. Utifrån dessa mångsidiga former av högläsningar försöker man sedan få fram alternativa kontexter av texterna och förutom detta finns det en möjlighet att utläsa direkt respons av publikens mottagande samt skådespelarnas första reaktioner på manuskriptet.³ Umberto Eco pointerar i en av sina semiotiska teorier att en texts frihet är att olika mottagare utläser textens tänkta kontext olika beroende på de olika mottagarnas egna förförståelser och förutsättningar för förståelse.⁴

Teaterfestivalen ska, enligt Boberg själv, ses som en hyllning till den dramatiska texten och vara ett sätt att nå ut till allmänheten med nytänkande modern dramatik ”og en måde at belyse for publikum at det findes mere dramatik end Shakespeare på markedet”.⁵

Mycket av den dramatik som Boberg lyfter på Husets Teaters årliga teaterfestival har sedan inom kort uppförts på andra scener runt om i hela Danmark. Det italienska stycket *Konvolutten* fanns att påträffa på teaterfestivalen år 2010 och blev året efter satt i produktion av Husets Teater själva.

Jag kom i kontakt med Husets Teater i och med att jag blev beviljad praktikplats hos dem som observatör till repetitionsarbetet av föreställningen *Konvolutten*, under mina dramatikstudier, höstterminen 2011, delkursen Tematisk fördjupning som utformades som praktik eller egna fältstudier. Genom mina observationer av föreställningsarbetet *Konvolutten* väcktes idéer om en analys av teaterstycket med utgångspunkt i den traditionella teaterstilen Commedia dell'arte.

För att ge en klarare inblick i den kommande text- och föreställningsanalysen av teaterstycket *Konvolutten* ger jag här en kort sammanfattning av pjäsens handling:

En Herre mottar ett kuvert, han vet inte vem avsändaren är eller varför just han har mottagit det. För att få klarhet i saken uppsöker han ett kontor, där han ber om att få tala med Presidenten för att få svar på sina frågor kring det (oöppnade) kuvertet. På detta kontor, som visar sig vara mycket udda och märkligt, möter han Sekreteraren, Kocken och en tredje, mångkaraktäristisk och mycket säregen person vid namn X som mycket väl kan visa sig vara en fjärde och till och med en femte gestalt i dramat.

Det blir snart uppenbart för En Herre att det på detta kontor inte är helt enkelt att få svar på någonting överhuvudtaget. En Herre blir hela tiden tvungen att vänta, allt medan förvirringen

³ www.husetsteater.dk/side.asp?side=6&id=405 tillgänglig 18/10/2012.

⁴ Eriksson Birgit, Umberto Eco, Forlaget Rhodos, København, 1995, sidan 19.

⁵ www.husetsteater.dk/side.asp?side=6&id=405 tillgänglig 18/10/2012.

breder ut sig och paniken slår rot. En Herre blir under handlingens gång indragen allt längre i ett politiskt spel där ingen eller inget är vad den/det utger sig för att vara och till sist blir En Herres enda utväg att erkänna ett brott som han inte har begått. Det går så långt att En Herre misshandlas till döds och hängs ut som syndabock i medierna, något som resulterar i ännu en politiskt korrekt segerbild för maktens män, om än något reviderad...⁶

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att analysera Simon K. Bobergs iscensättning och produktion av Spiro Scimones samtida pjästext *Konvolutten* i förhållande till dramats politiska kontext och till teatergenren Commedia dell'arte.

Underfrågor och delfrågor inkluderar:

Vilka kopplingar kan man göra till politiska situationer och makthavare i nutiden och i pjäsen *Konvolutten*?

Vad har en liten teater som Husets Teater för förutsättningar att arbeta med en politisk produktion som *Konvolutten* i dagens samhälle och inför en modern publik?

Vilka likheter har pjäsens karaktärer med Commedia dell'artes rollgalleri?

1.3 Metod och Teori

Jag har låtit egna iakttagelser, intervjuer och erfarenheter från min tid som observatör och praktikant på Husets Teater i Köpenhamn under repetitionsarbetet av pjäsen *Konvolutten*, under perioden 17 oktober – 11 november 2011, ligga som utgångspunkt för uppsatsens text- och föreställningsanalys. Dessa praktiska och empiriska observationer har jag kopplat tillbaka till Scimones pjästext *Konvolutten* och sedan utgått ifrån teatergenren Commedia dell'arte och dess grundsatser så som rollkaraktärsgalleri, spelstil och politiska betydelse i historien.

Det är applicerat ett fåtal semiotiska teorier av Umberto Eco på begreppet politisk teater för att strukturera upp och avkoda de politiska tecknen i föreställningsanalysen och det görs kopplingar till den politiska situationen i dagens moderna Europa.

⁶ Min fria översättning från danska till svenska, och omarbetning av delar utav Husets Teaters egen sammanfattning av pjäsens handling på deras hemsida. <http://www.husetsteater.dk/side.asp?side=2&id=302&forestilling=1> tillgänglig 20/11/2011.

I min slutdiskussion dryftas relationerna mellan den offentliga publiken som tolkar det redan tolkade stycket *Konvolutten* mot ensemblens egen tolkning och vision, något som kan ses som en central åskådning i Ecos semiotik om den flertydiga interpretationen av en skriven text. Ecos teori om att den enskilda människan alltid klassificerar sitt eget universum utifrån och beroende av ett personligt intresse och en individuell definition⁷, blir ytterst intressant och aktuellt att applicera på en politisk laddad text som *Konvolutten*, i vilken den enkla individens okritiska och godtrogna okunnighet är vad som upprätthåller maktens män. Väsentligt i denna teori blir Bobergs egen strävan efter att finna vägen fram till publiken med personlig och relevant information. Ecos teori om det öppna konstverket och dess möjligheter ställs mot publikens egna begränsningar och förförståelser.

Andra infallsvinklar som kommit mycket naturligt under min analys är jämförelser av idéer, politiska utgångspunkter och kulturella avtryck av dramatikerna Dario Fo och Bertolt Brecht.

1. 4 Material

Huvudmaterialet för denna text- och föreställningsanalys är Bobergs egen översättning av Scimones pjästext *La busta/Konvolutten* och själva uppsättningen av föreställningen. Jag har gjort egna iakttagelser, ställt frågor och fört anteckningar under hela repetitionsarbetet av teaterstycket och under produktionens process, från teaterensemblens första genomläsning av pjästexten fram till den färdiga föreställningen *Konvolutten* inför en betalande publik.

Mina utredningar och observationer av Boberg och hans konstnärliga arbete har sedan fått förankring i tidigare forskningen bland annat inom ämnet politisk teater samt genom litterära studier av exempelvis *Commedia dell'arte*.

Sekundärt material har varit litteratur inom ämnet *Commedia dell'arte*, exempelvis böckerna *En introduktion til Commedia dell'arte*⁸ och *Lille håndbog for teaterfolk*⁹. Vilka båda även har nyttjats i jämförelsen av Simon K. Boberg, Spiro Scimone och Dario Fos konstnärliga arbete.

Delar av min analys som behandlar Bobergs arbete bygger på undersökningar av hans tidigare uppsättningar, egenskrivna verk samt analyser av hans självständiga översättning och tolkning av Spiro Scimones pjäs *Konvolutten*.

⁷ Eriksson Birgit, *Umberto Eco*, Forlaget Rhodos, København, 1995, sidan 38.

⁸ Bourgeat Pierre, *En introduktion til Commedia dell'arte*, De to Hatte, Tisvilde Denmark, 2004.

⁹ Fo Dario (dansk översättning Holm Bent), *Lille håndbog for teaterfolk*, Fredriksberg A/S, Gråsten, 1997.

1.5 Tidigare Forskning

Teaterstycket *La Busta* som är skrivet år 2006, har innan Simon K. Bobergs danska översättning och iscensättning av pjäsen inte uppförts utanför Italiens gränser och aldrig tidigare översatts från italienska till annat språk. Av den orsaken har jag inte funnit någon tidigare forskning eller analys av pjäsen på nätet. Det finns italienska teaterrecensioner och reportage om Spiro Scimone och *La Busta* att påträffa på Internet, tyvärr inget jag kunnat använda mig av på grund av språkliga barriärer.

Politisk teater eller samhällskritisk teater är ingen nymodighet eller någon nytänkande iscensättningsstil inom teatern. Commedia dell'artes påverkan och inspiration för teatergrupper och dramatiker är stor, vilket man snabbt inser i sökandet av information kring ämnet, inom vilket det finns otaligt mycket information och tidigare forskning såsom vetenskapliga artiklar och avhandlingar. Jag har valt att avgränsa just den infallsvinkeln av min föreställningsanalys till de klassiska rollkaraktärerna för genren Commedia dell'arte samt teaterformens spelstruktur och politiska satir.

Via olika sökmotorer på Internet kan man finna tidigare avhandlingar och vetenskapliga artiklar som behandlar temat Commedia dell'arte i relation till både moderna och äldre teaterstycken, uppsättningar och politiska situationer och aspekter i samhället. Exempel; *Commedia dell'arte elements in some German twentieth century dramas*,¹⁰ där paralleller dras mellan strukturen av utvalda tyska moderna dramer och uppbyggnaden av den klassiska spelstilen Commedia dell'arte. Det finns många avhandlingar som analyserar Molières pjäser och olika iscensättningar av Molières stycken, och många behandlar just jämförelsen av både Molières och den för uppsättningen aktuella regissörens influenser av genren Commedia dell'arte. *Staging through Rituals: Directorial exploration of The Imaginary Invalid*,¹¹ är en analys av den moderna amerikanska dramatikern och regissören Constance Congdons adaptation och iscensättning av Molières pjäs *Den inbillade sjuke* där Congdons influenser och inspiration av Commedia dell'artes spelstil, mask och karaktärer har undersökts.

¹⁰ Lubes Jane Roberta, *Commedia dell'arte elements in some German twentieth century dramas*, Graduate School of Arts and Sciences, University of Pennsylvania, 1973.

¹¹ Arreola A. Dora, *Staging through Rituals: Directorial exploration of The Imaginary Invalid*, Master of fine art, University of Massachusetts, 2009.

Avhandlingen *Staging through Rituals: Directorial exploration of The Imaginary Invalid*,¹² har legat som inspiration för uppbyggnaden av den del av mitt arbete som kretsar kring Commedia dell'artes influenser i teaterstycket *Konvolutten*.

Jag har hämtat bitar av min analytiska och teoretiska grund till uppsatsen från litterära studier av bland annat Umberto Ecos böcker om semiotik, läsarens roll och den öppna texten, exempel *Umberto Eco and the open text*¹³ och *Umberto Eco og Semiotikken*.¹⁴

Även litteratur som behandlar Dario Fo och hans dramatiska verksamhet har varit till stor hjälp i min analys av pjäsen *Konvolutten*. Jag har bland annat använt min utav *Den omvendte verden, Dario Fo og den folkelige fantasi*¹⁵ som utforskar den italienska folkliga kulturen efter andra världskriget samt Dario Fos kulturella utveckling, samhälliga påverkan och egna produktioner. Exempel och jämförelser utifrån Dario Fo i uppsatsens kontext fungerar som tydliga moderna länkar mellan Commedia dell'arte och *Konvolutten*.

Det finns ingen tidigare forskning kring den danska dramatikern och regissören Simon K. Boberg att träffa på vare sig på nätet eller i de danska bibliotekens sökmotorer. Endast fåtalet tidningsrecensioner av tidigare scenproduktioner samt ett litet antal av hans tidigare pjästexter finns tillgängliga.

¹² Arreola A. Dora, *Staging through Rituals: Directorial exploration of The Imaginary Invalid*, Master of fine art, University of Massachusetts, 2009.

¹³ Bondanella Peter, *Umberto Eco and the open text*, Cambridge University Press, Cambridge, 1997.

¹⁴ Frandsen Finn, *Umberto Eco og Semiotikken*, Aarhus Universitetsforlag, Århus, 2000

¹⁵ Holm Bent, *Den omvendte verden, Dario Fo og den folkelige fantasi*, Special-Trykkeriet, Viborg A-S, Viborg, 1980.

2 Avhandling

2.1 Bobergs arbete och översättning av Scimones pjäs *Konvolutten* utifrån förutsättningarna på Husets Teater

Teaterstycket *Konvolutten* är skrivet i Berlusconi Italien, år 2006, av den sicilianska dramatikern, teaterledaren, regissören och skådespelaren Spiro Scimone. Den danske dramatikern och regissören Simon K. Boberg har själv översatt pjäsen från italienska till danska och detta stycke är bara en av över femtio teaterpjäser Boberg har översatt till danska från italienska, spanska, franska, tyska och engelska genom åren. I enighet med Boberg själv, har han i detta fall översatt ord för ord i så stor utsträckning som de båda språken tillåter för att bevara Scimones rappa ordlekar samt textens korrekta kontenta. Styckets lingvistiska kod förväntas därför vara bevarad, vilket betyder att pjäsens kommunikativa form och uttryck förts vidare och bibehållits på ett medvetet tillvägagångssätt vid textens översättning.¹⁶ Boberg hävdar att han lade mycket tid och vikt vid att översätta verket från italienska till danska och som han själv uttryckte det under ensemblens första möte och genomläsning av stycket var att ”*oversættelses arbejdet af en tekst mellem to sprog er en kritisk periode hvorunder udtryk nemt kan komme på vildspor*”.¹⁷ Bobergs syn på översättningsarbetet av en text erinrar om den schweiziske lingvisten Saussures semiotiska tankegångar om språket som ett avancerat teckensystem, ”*words do not take their meanings from their relationship to ideas or things, but from their relationships with other words*”.¹⁸ Men att översätta eller skriva om ord från ett språk till ett annat handlar enligt Umberto Eco ”*om att tänka om och inte se slutprodukten som en avslutad produkt, utan som en semiotisk öppenhet*”¹⁹, något som passar in på det politiska ämne som behandlas i pjäsen. *Konvolutten* behandlar en politisk aktualitet om makthavares manipulerande maktspel, ett maktspel som hela tiden utvecklas under föreställningens gång och som kryllar av oavslutad öppen semiotik för publiken att avläsa. I detta kan en likvärdig parallell dras mellan Bobergs teater och dess repertoar som den fasta ensemblen hela tiden önskar utveckla i samtakt med samhällets politiska andning.²⁰ Teatern har enligt Boberg ”*sin største betydning i det umiddelbare nærværende øjeblik*”.²¹ Eco anser att en text inte är samma text andra gången man återkommer till den, eftersom vår perception tolkar information genom

¹⁶ <http://www.philosophy.su.se/kurser/Fakultetskurs/fktexter/semiologi.html> tillgänglig 29/05/2012.

¹⁷ Boberg K. Simon, regissör, 17/10/2011, muntlig källa.

¹⁸ Fortier Mark, *Theory/theatre an introduction*, Routledge, New York, 2002, sidan 21.

¹⁹ Frandsen Finn, Umberto Eco og semiotikken, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus, 2000, Sidan 57.

²⁰ www.husetsteater.dk/side.asp?side=6&id=31 tillgänglig 16/01/2013.

²¹ Boberg K. Simon, regissör, 17/10/2011, muntlig källa.

de referenser som utgör vår interpretation i den rådande stunden.²² Precis som en levande teaterföreställning kan framföras och upplevas annorlunda beroende på olika speltillfällen och andra förståelser. Även i likhet med *Konvoluttens* historia om att den enskilda människans, liksom rollkaraktären En Herres, omedelbara handlingar och ögonblickliga utgångspunkter kan visa sig resultera i enorma politiska och personliga konsekvenser avhängande av situationen.

”En Herre: Jeg vil gerne tale med presidenten.

*Sekretæren: Vil presidenten tale med Dem?”*²³

”Teaterstykket Konvolutt var et indlysende valg for teatrets virke og mit eget kunstneriske arbejde”,²⁴ fortäljer Boberg vid ensemblens första genomläsning av texten. Pjäsen kan tyckas som klippt och skuren om man väljer att se till Bobergs egenskrivna dramatik och till hans privatägda och självständiga teaters ståndpunkt samt deras tidigare repertoar, som genomsyras av ny modern dramatik, alla med aktuella politiska och samhällsangelägna frågor.

Ett exempel kan vara Bobergs eget drama *Penge* från 2005, där pengar är målet, medlet och meningen, i en värld där alla, precis som i *Konvolutt* lever på marknadens premisser. Både Bobergs täta dialoger och dess våldsamma jargong, ämne och semiotiska betydelse i teaterstycket *Penge*, har många likheter med Scimones text *Konvolutt*. Båda manuskripten är anklagelseskifter mot samhällets manipulation av folkets förtroenden till den auktoritära politiska ledningen. Framför allt belyser texten befolkningens oförmåga och deras förutsättningar att se klart på makten, samfundet och verkligheten, vilka alla är ämnen Boberg har tydlig förkärlek till.

*”Karsten: [...] Du er. Du findes. Det som dine penge kan købe, det er dig. Pengernes egenskaber, deres købekraft, er dine egenskaber, dit væsens kræfter. Hvad du er – hvad du formår – er bestemt af hvor mange penge du har [...]”*²⁵

Tillsammans med sin kollega och samarbetspartner sedan länge, skådespelaren Mads Wille önskar de båda konstnärerna att med Husets Teater satsa på en teaterverksamhet vars repertoar och politiska uttryck de själva kan styra över, med frispråkiga teaterstycken som exempelvis *Konvolutt*.²⁶ De önskar båda en teater med breda ramar som är där för publikens behov och

²² Eriksson Birgit, *Umberto Eco*, Forlaget Rhodos, København, sidan 32.

²³ Boberg K. Simon, *Konvolutt*, Husets Teater, København, 2011, sidan 5.

²⁴ Boberg K. Simon, regissör, 17/10/2011, muntlig källa.

²⁵ Boberg K. Simon, *Penge*, Fredriksberg A/S, Gråsten, 2005 sidan 25.

²⁶ www.husetsteater.dk/side.asp?side=6&id=31 tillgänglig 28/11/2012.

anspråk, inte för stadens och kommunens kulturella beräkningar, planer och sparprojekt²⁷, beskriver Mads Willes i ett journalistiskt kulturporträtt på nätet i samband med hans och Bobergs övertagande av Husets teater sommaren 2008. Den danska dramatikern och professorn Arne Katholm skriver i en artikel på en nätbaserad informationssida för danska musik- och teaterorganisationer om politisk teater i Köpenhamn och den lilla teaterns utsatthet, om hur en teaters konstnärliga frihet helt ligger i händerna på teaterns förgrundsgestalt och dess styrande administration och att en teater aldrig är större än teaterledarens egna begränsningar.²⁸ Boberg arbetar helt efter egen magkänsla och sitt personliga intresse, i likhet med vad Eco uttrycker om att den intuitiva bekännelsen är den expressiva bekännelsens äkta art och okonstlade utformning.²⁹

Boberg anser att en teater ska kunna mer än att bara framföra en text politiskt korrekt och han anser att teatern precis som politiken inte ska vara en stängd enhet, i likhet med att Eco hävdar betydelsen av ett öppet konstverk och en öppen text skänker spelrum åt enskilda tolkningar.³⁰ Det grundläggande fundamentet hos ensemblen på Husets Teater är att föra ny modern samhällsviktig dramatik vidare till samtidens generation genom att ventilera aktningen även för gamla teatertraditioner.³¹ Detta kan utläsas i arbetet och produktionen av föreställningen *Konvolutten* som kan tolkas som Bobergs egen hyllning till den politiska teatern med respekt för teatertraditioner som Commedia dell'arte. Det finns kopplingar till moderna teaterpersonligheter som dramatikern Dario Fo i Bobergs produktion av *Konvolutten*. Båda dessa dramatiker känner vikten av att hålla den politiska, folkliga teatern vid liv genom sina verksamheter och produktioner samt att mycket av deras kreativa arbete grundar sig i spelstilen Commedia dell'arte.

*"Antonia: Ja, det var faktiskt en fest, men inte så mycket för det att vi inte hade betalt grejerna utan för att vi helt plötsligt var där alla tillsammans, kvinnor och män, och gjorde en sak som verkligen var rätt och modig, mot herrarna. Och vi tog dem verkligen på sängen! För nu är det de som börjar bli rädda. På några snabbköp har de redan sänkt priserna till och med."*³²

²⁷ www.information.dk/159094 tillgänglig 04/10/2012.

²⁸ www.teatertim.smartlog.dk/det-politiske-teater---endnu-engang--post74665 tillgänglig 13/10/2012.

²⁹ Frandsen Finn, Umberto Eco og Semiotikken, Aarhus Universitetsforlag, Århus, 2000, sidan 34-35.

³⁰ Frandsen Finn, Umberto Eco og Semiotikken, Aarhus Universitetsforlag, Århus, 2000, sidan 43.

³¹ www.information.dk/159094 tillgänglig 04/10/2012.

³² Fo Dario, *Vi betalar inte! Vi betalar inte!*, http://planka.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2012/01/wp-id-vi_betalar_inte-545e7b03.pdf sidan 3, tillgänglig 06/08/14.

2.2 Det politiska spelet, i samtiden och i *Konvolutten*

I föreställningen *Konvolutten* radas de politiska kopplingarna öppet upp till avkodning för publiken såväl genom karaktärer, tecken och handlingar. I programbladet kan man tydligt läsa om vad föreställningen behandlar för ämne och vad ensemblen önskar nå ut med. Texten i programmet till föreställningen *Konvolutten* är skriven med röd text mot vit bakgrund och även de bilder som finns med är tryckta i röda och vita nyanser. Färgerna i programmet kan bokstavligen tolkas som en uttrycklig symbol för allt spillt och offrat blod som politiken än i dag, i modern tid bygger på.

*”I disse dage oplever verden en bølge af mere eller mindre fredelige opgør med udemokratiske magthavere og grusomme diktatorer. [...] Hvordan reagerer vi på magtmisbrug og manipulation, når den foregår lige for næsen af os? Hvad sker det med demokratiet, når befolkningen tager det for givet og glemmer at tage stilling til dets magtmetoder og sprogbrug?”*³³

Politik och maktmissbruk är ett oupphörligt aktuellt ämne som ständigt bearbetas inom kulturella sammanhang och det är något som har följt och förföljt nationer genom alla århundraden i de flesta samfund på olika nivåer.

Under Berlusconi's regeringstid i Italien blev normerna för censurering av politiska åsikter och samhällskritik generellt stramare men trots denna form för yttrandefrihetskränkning, uppfördes pjäsen *Konvolutten* intressant nog, helt ocensurerad vid flertalet tillfällen runt om i Italien under samma period. Stycket *Konvolutten* blottar ett korrupt, grymt samfund som utan samvetskval dömer oskyldiga och sedan noga upprätthåller sin högklassiga, rättfärdiga fasad. I *Konvolutten* framställs förhållandet mellan den enkla borgaren och maktens män i likhet med förhållandet mellan ett offer och sin bödel, folket fråntas alla grundläggande rättigheter och myndigheterna misstänkliggör, förtrycker och straffar.

”Sekretæren: [...] Der kom en mand i dag, hertil ... En mand med et mistænkligt ansigt.

En Herre: På hvilken måde?

Sekretæren: Vi ved ikke på hvilken måde! Men da vi så hans ansigt, blev vi med det samme klar over, at vi ikke måtte lade ham slippe væk. Og vi lod ham ikke slippe væk. Vi fik fat på ham i tide. Vi pågreb ham!

En Herre: Hvorfor har I pågrebet ham, når I ikke ved hvad han har gjort?!

³³ Boberg K. Simon, Wille Mads, Programbladet till föreställningen *Konvolutten*, 2011, sidan 3.

Sekretæren: Fordi vi fattede mistanke – på grund af hans ansigt.

En Herre: Mistanke – om hvad?

Sekretæren: Om at han kunne finde på at gøre et eller andet.

En Herre: Men han har jo ikke gjort noget!

Sekretæren: Fordi vi nåede at få fat i ham! ... Hvis ikke vi havde fået fat i ham, havde han gjort et eller andet!”³⁴

Scimones teaterstycke *Konvolutten* har tydliga referenser till den politiska situationen i Europa idag, med en påtaglig anspelning till maktmissbruket i det samtida Italien. Trots detta kunde styckets innehåll lika gärna handla om judarnas förföljelse under andra världskriget, kommunisternas framfart i Maos Kina, oroligheterna i Gazaremsan eller Gadaffis styre i Libyen, vilka alla är exempel på nationella auktoriteters maktmissbruk grundat på folkets förvridna förtroende av maktens styrande hand eller religionens anseende ställning i samfundet. I *Konvolutten* blir yttrandefrihet och lagar till en etisk och inte minst etnisk klassfråga där rollfiguren En Herre inte har en chans att rättfärdiga sig mot de andra rollkaraktärerna som representerar herraväldet och myndigheten.

Berlusconis maktmissbruk är ett av många exempel på hur långt man kan gå och komma med pengar. Berlusconi hade i modern tid under sin över 20 år långa regeringstid nästan total dominans inom mediebranschen där han både var och fortfarande är, delägare och ägare av stora tv kanaler som exempelvis *Italia 1* genom mediegruppen Mediaset och en rad tidningar såsom *Il Giornale*.³⁵

I teaterstycket *Konvolutten* framvisar makthavarna illusionen om en fri, rättsinnig demokrati, som bygger på manipulationen av den enskilde medborgaren, som ett skådespel i skådespelet. Berlusconis regeringstid kan nog i enlighet med många summeras som en politisk teaterföreställning. Där den politiska fasaden kan liknas vid scenografin på en teaterscen, byggd för att dölja de egentliga intrigerna som föregår bakom den konstruerade scenen och där skådespelarna/politikerna levererar grundligt inövade och noga regisserade repliker till ett icke ont anande folk, som ett verklighetens drama i klar Commedia dell'arte stil. Vilket gör det hela okonstlat enkelt att tillämpa på en pjästext som *Konvolutten*. Ett exempel ur manuskriptet är när rollkaraktären Kocken berättar för En Herre om den perfekta demokratin, om hur frihet och värdighet är en rättighet för samtliga landsmän, medan skriket vi hör i bakgrunden antyder

³⁴ Boberg K. Simon, *Konvolutten*, Husets Teater, København, 2011, sidan 7.

³⁵ www.bbc.co.uk/news/world-europe-11981754 tillgänglig 05/04/2012.

att det hela är grundat på tortyr och hot, ett styrt spel för galleriet där makthavarna till slut får de svar och de resultat de önskar.

”Kokken: [...] Vi lever af at lave smukke billeder ... Og vi sælger dem til hele verden ... Vi er berømte i hele verden for vores smukke billeder! ... (man hører det sædvanlige hjerteskerende skrig. Kokken henvender sig til En Herre) Bare rolig! Det er bare vores ur ... Det fortæller os, at den første lektion i demokrati er slut ... Nu begynder den anden ... Den er lidt sværere ... Men hvis man består, så forstår man hvad demokrati er ... Vores demokrati ... Og så kan man også begynde at undervise i det ... Undervise alle dem som ... Som endnu ikke ved ... At i et demokrati ... I vores demokrati ... Er det først og fremmest ... Respekten ... Værdigheden ... Og friheden. Friheden for alle som ... For alle!”³⁶

Eco beskriver vår förståelse för sociala tecken i vår omgivning med dessa ord; *”[...] selv hvis tegnet ikke viser tingene selv, så giver den semiotiske proces i det lange løb plads for et socialt accepteret begreb om det, som fællesskabet genkender som sandt.”³⁷*

I *Konvolutten* manipuleras den skuldlöse rollkaraktären En Herre till att skriva en påtvingad bekännelse, ett brev till Presidenten. Hela teaterstycket *Konvolutten* kan både uppfattas och beskrivas som Scimones egna brev till Presidenten eller i detta fall mer precist, Berlusconi. En personlig anklagelseskraft mot vår samtida politiska verklighet, en väckarklocka med målet att väcka debatt och kasta ljus på vad som föregår framför näsan på oss.

Dario Fo skrev i 2002 pjäsen *Ubu Bas*, ett satiriskt teaterstycke om Berlusconis regim. Scimone har utan tvivel influerats och inspirerats av Fos många gånger absurda men reella politiska dramatik. Det förekommer flera likheter mellan *Konvoluttens* händelseförlopp och intrigerna i *Ubu Bas*, där inget heller är som det utger sig för att vara i alla de absurda situationer som ideligen uppstår och i vilka karaktärerna oupphörligen talar förbi varandra. Samma kännetecken går även att utläsa i Bobergs politiska pjäs *Penge* från 2005. Denna jargong är ett gemensamt drag hos alla de tre dramatikererna Fo, Scimone och Boberg, utöver deras tydliga arbeten som avspeglar samtiden och folkets förtryck av våra nationella, religiösa och militära auktoriteter.

Umberto Eco menar att de politiska upproren på 1960-talet i just Italien omvandlade strukturalismen till semiotik, varpå teater blir till ett viktigt medel och till en angelägenhet att

³⁶ Boberg K. Simon, *Konvolutten*, Husets Teater, København, 2011, sidan 15.

³⁷ Eriksson Birgit, *Umberto Eco*, Forlaget Rhodos, København, sidan 44.

medvetet guida publiken genom de politiska tecknen.³⁸ Med hjälp av teatern kommer budskapen direkt ut och obehagligt tätt in på sin publik och skapar medvetenhet och frambringar diskussioner.³⁹

” [...] at lave politisk teater vil sige at etablere kontakt mellem mennesker, ikke en forbindelse som hurtigt ophører, som engagerer et kort øjeblik og derefter er forbi, men en forbindelse der udvikler sig på det sted, hvor den er skabt og får konsekvenser for de mennesker, der lever der, en forbindelse som... sætter noget igang... teatret skal få folk til at tænke over deres egne betingelser, deres egen situation.”⁴⁰

Boberg hävdade under föreställningsarbetet att han, liksom Scimone ville skapa politisk debatt genom förmedlingen av *Konvoluttens* kontext. Skapa en dialog mellan den enkla, vanliga människan och samhället, en dialog som skulle få oss att ifrågasätta vår egen individuella ställning och funktion i samhället och hur vi själva rent utav kan inverka och påverka. I Bobergs uppsättning av *Konvolutt* läggs det fokus på den enskilda individens egen perception av yttre och inre intryck. Boberg önskar utifrån detta skapa en genväg mellan åskådarens förförståelse av vad som är rätt och fel, för att sedan koppla det till publikens känslomässiga medkänsla och sympati. Detta kan upplevas genom exempelvis det fysiskt grova och förolämpande våldet i framställningen av berättelsen under föreställningens gång samt genom det kränkande, skarpa och obehagliga språkbruket både rollkaraktären En Herre och X (i skepnad av den kuvade Mannen i skåpet) utsätts för.

”Kokken: Lad os smadre hovedet på ham først!! Lad os smadre hans hoved!
(Sekretæren og Kokken knalder En Herres hoved hårt ned mod gulvet)
Mere, endnu mere! Lad os smadre det endnu mere!
(Sekretæren og Kokken knalder med endnu større kraft En Herres hoved i gulvet)
Hårdere! ... Endnu hårdere ... (Sekretæren og Kokken knalder af al deres kraft
En Herres hoved ned)
Sådan ... Bravo! ... Flot ... ”⁴¹

Enligt Eco är det vi, folket, den samtida intellektuella människans uppgift att avkoda det han kallar för en politiskt semiotisk gerilla krigsföring.⁴²

³⁸ Bondanella Peter, *Umberto Eco and the open text*, Cambridge University Press, Cambridge, 1997, Sidan 72.

³⁹ Falck Eva, *Italiensk Teater i dag, Seminar ved Københavns Universitet marts 1980*, Viborg A-S, Viborg, 1980, sidan 73.

⁴⁰ Falck Eva, *Italiensk Teater i dag, Seminar ved Københavns Universitet marts 1980*, Viborg A-S, Viborg, 1980, sidan 79.

⁴¹ Boberg K. Simon, *Konvolutt*, Husets Teater, København, 2011, sidan 18.

⁴² Eriksson Birgit, *Umberto Eco*, Forlaget Rhodos, København, 1995, sidan 61.

”[...] messages in popular culture must be decoded to reveal their latent ideological content in order to prevent the mass media from becoming an instrument of passive control.”⁴³

2.3 *Konvolutten* och *Commedia dell'arte*

2.3.1 Scenrum och Dramaturgi

Stycket *Konvoluttens* råa samhällskritik och den vulgära avspeglingen av ett skevt politiskt samfund, berättas med en egenartad ton av satir och humor som för tankarna till teatertraditioner som *Commedia dell'arte* samt till dramatikern Dario Fo, bäggedera med rötter i Italien, precis som Spiro Scimone själv.

Scenen för den danska uppsättningen av *Konvolutten* byggdes upp på en upphöjd och friliggande plattform i likhet med de kringresande *Commedia dell'arte*-sällskapen, vars spelscener var just fritt byggda, upphöjda plattformar med sparsmakad scendekor.⁴⁴

Föreställningens scenrum har i ett samarbete mellan Boberg och scenografen Edward Lloyd Pierce neutraliserats för att avsiktligt inte befästa tid och plats. Scenrummets avskalade och ofullständiga scenografi visar inte bara på inspirationen från *Commedia dell'arte* spartanska, oftast lågt budgeterade scenografi utan scenografin hjälper även till att öppna upp för en form av ikoniskt metalager, för att göra publiken uppmärksamma på att något ligger bakom spelet, skådespelet, fasaden och masken, bakom politiken.⁴⁵ Exempel: Vid den bakre vänstra scenkanten finns en halvt målad, skranglig trappa som vaktas av Sekreteraren. Trappan leder upp till en dörr som leder vidare in till demokratins innersta kammare, och varje gång dörren öppnas under föreställningens förlopp sipprar ett mekaniskt tickande oljud ut i teatersalongen efterföljt utav tjock rök, för att indikera för publiken att det demokratiska politiska maktsystemet nått sin kokningspunkt och sin bristningsgräns och att den är skör nog att sprängas eller bräckas. Presidenten gömmer sig i en garderob på scenen, på avstånd från de politiska problemen inne i demokratins kokande kammare. När han tar kontakt med omvärlden gör han det genom gestalten X som ynkligt och ömkligt tar sig ur garderoben för

⁴³ Bondanella Peter, *Umberto Eco and the open text*, Cambridge University Press, Cambridge, 1997, sidan 53.

⁴⁴ Duchartre Pierre Louis, *The Italian Comedy*, New York, Dover Publications Inc, sidan 57.

⁴⁵ Zarrilli B. Philip, *Theatre Histories: An introduction*, Routledge, New York, sidan 459.

att vinna omgivningens sympati genom att skapa förvirring genom att manipulera sin omgivning. Under hela föreställningen kämpar Sekreteraren med sitt arbete att upprätthålla den politiska fasaden och Presidentens anseende.

Ljussättningen i föreställningen *Konvolutten* har skarpa, markerande övergångar mellan scenskiftena och även arbetet med ljussättningen markerar olika avvikande repliker och hjälper till att belysa sinnestämningen på scenen. Nyttjandet av ljud- och musikeffekter under föreställningens gång kastar publiken otruggt ut i Brechtianska verfremdungseffekter med avsikt att understryka och förstärka parallellerna mellan fiktion och verklighet.⁴⁶ Ensemblen gör genom dessa plötsliga och tvära visuella utkast ett försök göra publiken uppmärksam på innehållet av den information som media dagligen matar ut i världen. Användningen av musik som ett element att avbryta, framhäva eller bygga upp en scen är något som gått i arv från Commedia dell'arte till avantgarden.⁴⁷

Tydligaste exemplet av den markanta scenbelysningen är scenen där rollkaraktären X krypande tagit sig ut ur skåpet och ståendes på alla fyra äter mat ur en hundskål, för att sedan ge sig ut i en absurd balettdans till de alltför gälla och särdeles höga tonerna av en klassisk komposition av Verdi. Detta är en scen som borde inge medkänsla och sympati men som med hjälp av ljud och ljus ökar avsmaken och förvirringen över karaktären Xs faktiska position och således även hans märkliga agerande.

Karaktären X krackelerar under föreställningens gång och han framvisar allt eftersom sin dolda personlighet för omvärlden. Detta politiska fall är jämförligt med Berlusconis samt Gadaffis nedgång som makthavare i vår samtida politik. Medan strålkastarljuset förblindar åskådarna under dramats klimax målar myndigheternas män snabbt upp nya kulisser som presenterar nya anslag och premisser, både fiktivt i föreställningen *Konvolutten* samt reellt i verkligheten. Exempel, teaterstycket *Konvolutten* avslutas med att X, nu i rollen som den rakryggade Presidenten, arrangerar uppställningen av ett fotografi med den ihjälslagne En Herre och hans bödlar; Sekreteraren och Kocken. Utifrån sett är detta en lycklig bild som visar upp två hjältar och tack vare denna bearbetade och sammanställda illustration är makthavarna

⁴⁶ Thomson Peter, Sacks Glendyr, *The Cambridge companion to Brecht*, Cambridge Univeristy Press, Cambridge, 2006, sidan 25.

⁴⁷ Angelini Franca, översättning Lollesgaard, *Italiensk Teater i dag, Seminar ved Københavns Universitet marts 1980*, Viborg A-S, Viborg, 1980, sidan 21.

kapabla att upprätthålla sin fina fasad om att vi lever i en lycklig demokrati. Scenen visar medias makt och myndighetens makt över media.

*”X: [...] (Sekretæren og Kokken hæver deres glas højere op) Sådan ... Godt ... Hold dem sådan ... (Kigger i kameraet. Pause) I er helt perfekte sådan ... (Sekretæren og Kokken poserer) Smil. (Sekretæren og Kokken smiler, X tager billedet) Mørke”*⁴⁸

2.3.2 Rollgalleri och Spelstil

Ensemblens önskan om att skapa likhet mellan Sekretæren och Berlusconi blir tydlig ifall man tittar på rollkaraktären Sekretæren igenom Commedia dell’artes figur Pantalone. Pantalone besitter en beaktansvärd auktoritet och har en stark dragning till pengar, status och kvinnor.⁴⁹ Rollkaraktären Pantalone ses som en handlingens man som inte drar sig för att ta till våld mot sin omgivning för att få sin vilja igenom. Trots att han som regel framträder som en intelligent gentleman är han i grunden en obarmhärtig världsman som utnyttjar och missbrukar sin maktposition för egen vinning, vanligen genom att behandla folk i sin omgivning uselt och brutalt med tvång och förtryck.⁵⁰ Dessa karaktärsdrag är även mycket påtagliga hos den inhumana Sekretæren som vid enstaka tillfällen plockar fram sin charm, till exempel för att vinna En Herres tilltro och därefter i nästa sekund använda fysiskt våld för att få det han önskar. I kombination med pjäsens grymma brutalitet blir Sekretærens personlighet mycket skrämmande och *Konvoluttens* samtida kontext kusligt effektiv. Commedia dell’artes utmärkande karaktärgalleri och särdrag hjälper således åskådaren att ifrågasätta vad som i realiteten visas fram på scenen.

*”Sekretæren: Manden med det mistænklige ansigt har talt! Da jeg har givet ham en omgang med den her (viser kniplen) Så bestemte ham sig for at tale!”*⁵¹

I *Konvoluttens* öppningsscen sitter Sekretæren vid sitt skrivbord med en liten handhållen spegel i vilken han betraktar, beundrar och bejaktar sitt fagra ansikte och sin egen person. Föreställningen *Konvolutt* öppnas följaktligen i samma stil som Commedia dell’artes

⁴⁸ Boberg K. Simon, *Konvolutt*, Husets Teater, København, 2011, sidan 19.

⁴⁹ Bourgeat Pierre, *En introduktion til Commedia dell’arte*, De to Hatte, Denmark, 2004, sidan 34-35.

⁵⁰ Bourgeat Pierre, *En introduktion til Commedia dell’arte*, De to Hatte, Denmark, 2004, sidan 34-35.

⁵¹ Boberg K. Simon, *Konvolutt*, Husets Teater, Köpenhamn, 2011, sidan 15.

skådespel som i regel inleddes av Pantalones storartade och vanligen högmodiga entré.⁵² Gestalten Pantalones samtliga karaktärsdrag bygger kring individens narcissiska natur, snarlikt Sekreteraren som belåtet tillfredsställs av valet och konsekvenserna utav sina egna handlingar och följaktligen njuter av uppenbarelsen av sin egen person.

Rollkaraktärerna i *Konvolutten* är inte namngivna, de benämns enbart efter deras funktioner, exempel; Sekreteraren, Kocken, En Herre. I ett liknande släktskap med karaktärerna i Commedia dell'arte genren som alla är framställda stereotyper ur ett persongalleri med syftet att vara lätta att känna igen, exempel Harlekin, Pantalone och Pulcinella.⁵³ Då som nu avspeglar karaktärerna den aktuella tidens omständigheter i samhället. Sekreteraren, Kocken och X blir praktiskt taget till mänskliga index i handlingens sammanhang. Personerna på scenen blir till en del utav något större i relation till varandra och till objekten i scenrummet. Genom att använda Commedia dell'artes rollgalleri blir skådespelarna till aktörer som spelar en roll som spelar en roll.⁵⁴ En Herre fråntas sin identitet, sin roll, redan från föreställningens början genom att han tvingas lämna ifrån sig sitt id-kort. Detta kan ses som en symbol för ett semiotiskt index med vikt för kontexten, en utlämnad skådespelare i tillfällig relation till objekten och gestalterna runt omkring i scenrummet.⁵⁵

Det finns ett tydligt släktskap och flera gemensamma karaktäristiska drag mellan rollfiguren X i *Konvolutten* och Commedia dell'artes gestalt Pulcinella. X är liksom Pulcinella ondsint beräknande och de agerar bägge två obegåvade, kuvade eller talanglösa för att anskaffa sig ytterligare information beträffande olika situationer och sakförhållanden och allt han tar sig för gör han enbart för egen profit.⁵⁶ Ibland framställs Pulcinella som herre och ibland som tjänare beroende på skådespelets anda och innehåll.⁵⁷ Dessa karaktärsdrag vacklar X emellan under hela föreställningen, antingen som den ointelligente, kuvade, sympatisökande och nyfikne mannen i skåpet eller som den onåbara, auktoritära, odemokratiska och företagsamme Presidenten. Pulcinellas kroppsspråk och rörelsemönster är väl ansedda och tar sig uttryck i antingen riktigt akrobatiska och smidiga eller som slöa, makliga och tunga gester.⁵⁸ Skådespelaren Jesper Hyldegaard har adapterat Pulcinellas bägge typer av rörelsemönster på

⁵² Bourgeat Pierre, *En introduktion til Commedia dell'arte*, De to Hatte, Denmark, 2004, sidan 41-42.

⁵³ Bourgeat Pierre, *En introduktion til Commedia dell'arte*, De to hatte, Denmark, 2004, sidan 33.

⁵⁴ Fortier Mark, *Theory/theatre an introduction*, Routledge, New York, 2002, sidan 22.

⁵⁵ Fortier Mark, *Theory/theatre an introduction*, Routledge, New York, 2002, sidan 22.

⁵⁶ Duchartre Louis Pierre, *The Italian Comedy*, Dover Publications Inc, New York, 1966, sidan 209.

⁵⁷ <http://shane-arts.com/Commedia-Pulcinella.htm> tillgänglig 26/04/2013.

⁵⁸ <http://shane-arts.com/Commedia-Pulcinella.htm> tillgänglig 26/04/2013.

karaktären X. Den skygge mannen i skåpet är överraskande vig, nästan överdrivet smidig och komiskt spänstig medan Presidenten framstår stel och sävlig i sina rörelser men desto mer handlingskraftig verbalt och bestämd i sin fysiska närvaro.

Skådespelare inom Commedia dell'arte genren har genom tiderna använt sig utav hel- och halvmasker som kännetecken för att underlätta publikens identifikation av gestalterna i skådespelet. Maskerna är även utvecklade att representera olika perspektiv utav människans psyke.⁵⁹ Karaktärerna i *Konvolutten* framställs mycket typifierade såväl som förvrängda och under arbetsprocessen med rollframställningen till produktionen av *Konvolutten* diskuterades ofta karaktärernas osynliga masker och dess betydelse. Ensemblen önskade utgå från de traditionella reellt fasta maskerna som förekommer i Commedia dell'arte och använda dessa som karaktärsgrund för att sedan göra dem osynliga. Ensemblen strävade således mot att ta maskens förklädnad ännu ett steg längre, genom att karaktärsdragen på rollfigurerna under spelets gång byggs upp genom att skådespelarna tar flertalet dolda masker på. Inte för att lura eller förvirra publiken utan tvärtom framvisa förvirringens trick till manipulation, exempelvis att Presidenten inte är den person han utger sig för att vara. Maskens tillämpning och nyttjande i *Konvolutten* framvisas i jämförelse med Commedia dell'artes maskspel mer individualistisk och klart mer flexibel.

Eco hävdar att i den stund en mottagare utvidgar sina observationer om de enskilda typer av objekt och tecken som finns i mottagarens närvaro, så går semiotiken in som teori och fyller upp följden av naturliga språk och känslor som uppstår som en reaktion på mottagarens iakttagelse av tecknen. Man kan således använda semiotiken till att ljuga med, få någon att skratta eller bli bekymrad.⁶⁰ Boberg tar hjälp utav denna kommunikativa, gensvars semiotik under föreställningen av *Konvolutten* genom att använda Commedia dell'artes symboler i en modern kontext för att vidare beteckna företeelsernas innehåll och betydelse för publiken, samt dess emotionella tillstånd och uttryck, i klar relationen mellan teater och politik.

Skådespelarna i *Konvolutten* levererar många gånger under föreställningen sina repliker rakt ut mot publiken, dels för att göra publiken mer aktiva, men också för att så tydligt som möjligt visa fram sina osynliga Commedia dell'arte masker och sin ansiktsmimik. Det är även en del av spelstilen inom Commedia dell'arte att vända sig ut mot publiken i en dialog. Detta har

⁵⁹ Bourgeat Pierre, *En introduktion til Commedia dell'arte*, De to Hatte, Denmark, 2004, sidan 68.

⁶⁰ Frandsen Finn, *Umberto Eco og Semiotikken*, Aarhus Universitets forlag, Århus, 2000, sidan 71.

utvecklats genom just maskspelet för att exempelvis göra publiken mer uppmärksam på ögonrörelserna bakom masken. Efter repliken är levererad ut mot publiken vänder sig skådespelaren som regel åter mot sin motspelare.⁶¹ Genom att arbeta med traditionella kommunikativa mekanismer som att leverera repliker direkt vänd mot publiken, bryter man ner gränsen mellan scenrum och salong. Den så kallade fjärde väggen rivs och det skapas en mer personlig upplevelse och en mer aktivt iakttagande publik, ett traditionellt tillvägagångssätt att framföra politisk teater på, inte minst inom Commedia dell'arte.⁶² I föreställningsarbetet med *Konvolutten* önskar Boberg se det som att ”*det er ikke masken der besidder skuespilleren, det skal være skuespilleren der besidder masken*”⁶³.

Makthavarna i teaterstycket *Konvolutten* roar sig med att improvisera ett spel inför En Herre, likt en politisk skenmanöver, i likhet med att Commedia dell'artes spelstil i stor omfattning bygger på improvisation utifrån ett givet ämne, oftast grundligt planlagda improvisationer.⁶⁴ Denna improvisationslek vi får beskåda på scenen göder både En Herres och publikens misstänksamhet. Det blir till en improvisationslek där makthavarna inte ljuger men heller inte talar sanning. Publiken lämnas med känslan av att rollkaraktärerna Sekreteraren, Kocken och X lekt denna styrda improvisationslek förr och att de alla tre är väl införstådda med lekens regler och knep samt dess utfall och konsekvenser. Vilket skapar paralleller till en nation vars styre agerar med falska beräkningar samt med utstuderade baktankar mot sitt folk.

Genom detta förtroendesvek blir publiken jämbördig med rollen En Herre och därmed indragna i ett politiskt maktspel vars regler heller inte publiken känner till och likaså inte förmår att spela med i trots att vi alla befinner oss mitt i det. För på sätt och vis är det vår egen historia och verklighet vi får berättat för oss. Trots att En Herre gång på gång motstår frestelser, mutor och hela tiden desperat försöker att inte bli involverad, dras han till slut in i korruptionen, helt ofrånkomligt för att sedan bli nermald i Kockens köttgryta, tillagad och uppäten av systemet. I detta fall faktiskt rent bokstavligt i scenen där Kocken serverar Sekreteraren köttgryta till middag, en maträtt han har för sed tillaga.

”Kokken: Jeg kommer med kødet! [...] Jeg vil høre hvordan kødet smager?”

Sekretæren: Det kan spises [...]

Kokken: Det er nogen der siger at mit kød er sejt.

⁶¹ Bourgeat Pierre, *En introduktion til Commedia dell'arte*, De to hatte, Denmark, 2004, sidan 51.

⁶² Falck Eva, *Italiensk teater i dag, Seminar ved Københavns Universitet, marts 1980*, Viborg A-S, Viborg, 1980, sidan 86.

⁶³ Boberg K. Simon, regissör, 05/11/2011, muntlig källa.

⁶⁴ Zarrilli B. Phillip, *Theatre Histories an introduction*, Routledge, New York, 2007, sidan 155.

Sekretæren: Hvem siger det?

Kokken: Nogen der åbenbart ikke kan lide den måde jeg laver kød på.

Sekretæren: Alle kan lide den måde du laver kød på. Alle her spiser dit kød.

Kokken [...] Hvis jeg finder ud af hvem det er, der tvinger mit kød i sig, så ordner jeg ham ... ham slipper ikke – ikke denne gang...”⁶⁵

2.3.3 Kostymering

Kostymens mening i *Konvolutten* påminner meget om maskens betydelse i Commedia dell'arte, där masken inte är till för att maskera utan belysa och klargöra.⁶⁶ Till föreställningen *Konvolutten* har alla karaktärernas kostymer arbetats fram mycket karikatymässigt och förenklat, för att otvivelaktigt fylla publiken med förutfattade meningar, exempelvis gällande status och yrkeskategori.

Sekretæren möter vi i en figursydd italiensk kostym med klassiska drag av ålderstigen maffia som riktigt osar av skumma affärer, pengar och makt.

Karaktären Kocken ses iklädd sliten vit kockskjorta med ett blodigt förkläde över de smutsiga, vita kockbyxor. I förklädet hänger det en rem av läder som under föreställningens gång används som både koppel och piska. Redan innan publiken lärt känna Kocken, åskådliggör kostymeringen hans råa, hänsynslösa och brutala känslolöshet, en typisk nidbild av en gammaldags slaktare i ett nedgånget slumkvarter.

Proletären En Herre skådas iförd ett par prydligt putsade svarta Ecco skor och hans kläder är beiga och neutrala. Han sticker inte på något vis ut och detta ska understryka att hans visit hos Presidenten är helt obetydlig för alla maktens män på kontoret. Hade det funnits en beige tapet på väggen i scenrummet, hade karaktären En Herre helt obemärkt smält in i den. Ensemblen önskar poängtera likheterna med En Herres oansenliga uppenbarelse med hur den offentliga folkmassan många gånger framstår i förhållande till de auktoritära makthavarna.

I en av *Konvoluttens* första scener placeras En Herre på en stol för att invänta att Presidenten får tid till hans ärende. Boberg har valt att använda sig utav en stol med något större proportioner än vad en vanlig stol har. Stolen har placerats i scenrummets bakersta hörn, allt för att poängtera En Herres obetydliga existens i sammanhanget. Objekten runt honom får genom denna aktion större närvaro och betydelse än En Herre själv.

⁶⁵ Boberg K. Simon, *Konvolutten*, Husets Teater, Köpenhamn, 2011, sidan 7.

⁶⁶ Fo Dario (dansk översättning Holm Bent), *Lille håndbog for teaterfolk*, Fredriksberg A/S, Gråsten, 1997, sidan 27.

I öppningsscenen av *Konvolutten* är En Herre tvungen att bevisa sin egen identitet för att legitimera sig inför lagen. Det Id-kort som han visar fram till Sekreteraren får han aldrig tillbaka och i det ögonblicket fråntas han alla grundläggande mänskliga rättigheter symboliserat av det konfiskerade Id-kortet. En Herres identitet ifrågasätts mer och mer under föreställningen av de andra rollkaraktärerna. Vilket leder till att En Herre blir mer och mer osäker på sitt eget jag, för att tillsist förgås helt utav inplanterade falska tvivel om sin egen identitet. Likheter finns här mellan En Herre och alla de judiska fångar som under andra världskrigets fråntogs sin identitet för att istället tilldelades nummer och straffas utan egentlig grund, av underordnade, på order av det politiska styret.

Kostymerna blir i föreställningen symboler för den roll som karaktärerna är tvingade att adoptera och träda in i, som Brechts tanke om skådespelarens dubbla roll på scenen både som karaktär och demonstratör.⁶⁷ Utlagda kulturella koder och statusindikationer i kostymerna frambringar publikens förförståelse, förutfattade meningar och skapar tankar redan från start. Boberg strävar i sitt kreativa arbete efter en reaktion snarlikt Brechts förhoppning om att få publiken att förstå och känna brytningen mellan skådespelare och roll, scen och salong, symbol och objekt, konstruktion och realitet, i scenrummet.⁶⁸ Publiken pressas på så vis att själva tänka och blir inte bara till passiva åskådare. Brecht har en mening och en idé om att syftet med teater är att försätta publiken i en bättre position för att förstå vårt sociala samfund och vår ständigt föränderliga värld och innehållet i dess symboler och tecken. Enligt Brechts synsätt förväntas teater involvera politiska tecken för att få publiken att ifrågasätta ideologiska uttryck, intryck och utvecklingar.⁶⁹ Avkodning och orientering av samtida politiska tecken är grundstommen i såväl Bobergs dramatiska arbeten samt inom genren *Commedia dell'arte*.

*Commedia dell'arte*s konstart grundar sig mycket på kroppen som ett fundamentalt verktyg för skådespelet.⁷⁰ Masken kan i stycket *Konvolutten* tolkas som en del av kostymen och den har även den fördelen att frambringa skådespelarnas kroppsspråk. Boberg har arbetat med små detaljer i skådespelarnas gester och kroppsspråk. Både *Commedia dell'arte*s teatertraditioner och Dario Fos moderna teatertekniker anser att mycket av en karaktärs gester och uttryck sitter

⁶⁷ Thomson Peter, Sacks Glendyr, *The Cambridge companion to Brecht*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, sidan 221.

⁶⁸ Thomson Peter, Sacks Glendyr, *The Cambridge companion to Brecht*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, sidan 205.

⁶⁹ Thomson Peter, Sacks Glendyr, *The Cambridge companion to Brecht*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, sidan 212.

⁷⁰ Bourgeat Pierre, *En introduction til Commedia dell'arte*, De to hatte, Denmark, 2004, sidan 31.

inarbetat i rollens profession och bör framhävas i kombination med kostym och rörelsetecken.⁷¹ Ett tydligt exempel i *Konvolutten* är arbetet med rollkaraktären Xs skiftningar i rörelser och kroppsspråk samt kostym. När han är den kuvade Mannen i skåpet med den kuvade djuriska mimiken är han iklädd hängslen, spända över en slafsigt skjorta och när han senare bredaxlat träder fram som Presidenten är han iförd en elegant kavaj.

Skådespelarna använder kostymen i samspel med gesten för att förtydliga den politiska fars som åskådare och medspelare exponeras för i *Konvolutten*. Inom Commedia dell'arte spelstruktur anses gesten vara det mest utvecklade utav alla teckensystem inom teatern.⁷² Genom gesten Enligt Eco kan man aldrig finna det perfekta språket utan endast utforska språkens mångfald genom våra möjligheter av att skapa broar mellan olika uttrycksformer. ”Det man ikke kan sige i et sprog, må man sige i et andet”.⁷³

2.3.4 De offentliga relationerna – en slutdiskussion

Planläggandet av en spelsäsong på Husets Teater, vad gäller såväl gästspel som utvald dansk och utländsk dramatik, tar utgångspunkt i vår tids politiska realitet i förhållande till tidens verklighetsskildrande tendenser, precis som de gamla Commedia dell'arte truppers improvisationer och skådespelets innehåll utgick från lokala, politiska och aktuella förhållanden.⁷⁴ Dario Fo menar att alla varianter av verkligheten som dagligen dukas upp för oss är perfekta utgångspunkter för konstnärligt arbete och ställningstagande.⁷⁵

Föreställningen *Konvolutten* ger oss en privat lektion i demokrati. Vi skapar alla vår egna dagliga föreställning om oss själva och omgivningen genom vad vi väljer att ta in för information från exempelvis media, socialt umgänge och kultur. Precis som Eco hävdar att en texts rättigheter skapar gränser för mottagarens tolkning⁷⁶, skapar vi våra egna rättigheter som samtida individer såväl som vi sätter våra egna begränsningar för vår egen tolkning av vår egen samtida situation.

⁷¹ Fo Dario (dansk översättning; Holm Bent), *Lille håndbog for teaterfolk*, Fredriksberg A/S, Gråsten, 1997, sidan 43.

⁷² Zarrilli B. Phillip, *Theatre Histories: An introduction*, Routledge, New York, 2007, sidan 401.

⁷³ Eriksson Birgit, *Umberto Eco*, Forlaget Rhodos, København, sidan 24.

⁷⁴ Richards Kenneth, Richards Laura, *The Commedia dell'arte*, Basil Blackwell Inc, Oxford, 1990, sidan 148.

⁷⁵ Fo Dario (dansk översättning Holm Bent), *Lille håndbog for teaterfolk*, Fredriksberg A/S, Gråsten, 1997, sidan 134.

⁷⁶ Frandsen Finn, Umberto Eco og Semiotikken, Aarhus Universitets forlag, Århus, 2000, sidan 89.

”Sekretæren: [...] Hver dag på denne tid giver vi en ordentlig lektion til en der ikke kender til demokratiet (man hører igen et skrig) Gratis ... Vi giver ham en ordentlig lektion gratis.

En Herre: Ved Præsidenten godt det? [...]

Sekretæren: Præsidenten ved ikke at vi giver gratis lektioner. Han ved intet om vores gratis lektioner.

En Herre: Jamen, det skal han da have at vide!

Sekretæren: Han har fået det at vide, men han siger at han ikke ved noget.”⁷⁷

Det som gör det politiska teaterstycket *Konvolutten* intresseväckande i vårt globala och moderna informationssamhälle är fokuset på den enkla människans förhållande till omvärlden och föreställningens övergång från den deskriptiva förståelsen av politisk etik till att frambringa en individuell analyserande ståndpunkt i ämnet. Effekten blir på så sätt personlig och känslös för publiken eftersom åskådarens passiva roll avspeglas som en grym reflektion av vårt eget apatiska ego i samhället. Dario Fo menar att politisk teater hjälper oss att skapa tankar i tiden⁷⁸ och situationsförhållandet i *Konvolutten* pressar publiken på samma sätt som rollkaraktären En Herre, ut i ett eget individuellt ställningstagande av vad som är rätt och fel. Vad vi väljer att finna oss i och inte finna oss i är lika brännande angeläget idag som igår, likväl i Danmark som i Italien.

Boberg lägger stor vikt vid publikens närvaro och ser dem som en abstrakt rollfigur som är lika delaktig i, och viktig för föreställningen som de andra fasta rollkaraktärerna. Snarlikt Ecos teori om läsaren som en abstrakt instans för textens betydelse och verkningsprocess.⁷⁹ Det handlar inte om att avtäckta dolda budskap för publiken utan att få publiken att uppfatta diverse strukturella upplösningar av en redan inpräntad form av kulturell gemensam medvetenhet.⁸⁰

Det viktiga i Bobergs politiska produktion är att han vill få publiken att faktiskt reagera och ta in den kritik som riktas mot dem genom den alldagliga rollfiguren En Herre, likt Ecos strävande mot att finna semiotiska strukturer i triviala okonstlade konfigurationer av kommunikation.⁸¹ Få publiken att finna en semiotisk personlig relevans, delaktighet och koppling till kontexten av de förhållanden som de får presenterat för sig under föreställningens gång.

⁷⁷ Boberg K. Simon, *Konvolutten*, Husets Teater, Köpenhamn, 2011, sidan 9.

⁷⁸ Holm Bent, *Den omvendte verden Dario Fo og den folkelige fantasi*, Viborg A/S, Viborg, sidan 61

⁷⁹ Frandsen Finn, *Umberto Eco og Semiotikken*, Aarhus Universitetsforlag, Århus, sidan 93.

⁸⁰ Frandsen Finn, *Umberto Eco og Semiotikken*, Aarhus Universitetsforlag, Århus, sidan 48.

⁸¹ Frandsen Finn, *Umberto Eco og Semiotikken*, Aarhus Universitetsforlag, Århus, sidan 63.

”En Herre: Jeg har ikke slået ham ihjel!

Kokken: Skriv!!!

En Herre: Nej!

Kokken: (Strammer rebet stadig mere om En Herres hals) Skriv!!!

En Herre: Jeg skriver det ikke!

Sekretæren: Hvis De ikke skriver det, så bliver De dømt!

En Herre: Jeg skriver det aldrig!!! Jeg nægter at skrive det!”⁸²

Inom det danska kulturlivet och den folkliga mediala bildningen i Danmark känns Commedia dell’artes skarpa ironi inte onaturlig eller främmande eftersom man i det dagliga livet inte håller igen på vare sig rå, uthängande samhällssatir, föraktfull jargong inom politiken eller bara rent allmänt hånfulla spydigheter sinsemellan.

Det går dagligen att finna karikatyrteckningar, manipulerade bilder och sarkastiska texter om alla möjliga kända personer och situationer i såväl dagstidningar som tv-nyheterna samt olika kulturella sammanhang. Dessa grova karikatyrer av omtalade celeber inom olika fack i samhället kan liknas vid Commedia dell’artes rollgalleri och dess typifieringar. Ett välkänt exempel är de frispråkiga danska satirteckningarna på den islamske profeten Muhammed som publicerades i den danska dagstidningen *Jyllands-Posten* den 30 september 2005.

Den grova samhällssatiren och flörten med den klassiska spelstilen i Commedia dell’arte som används i teaterstycket *Konvolutten* passar följaktligen den danska publiken utmärkt. Ett mildare exempel på den danska mediala frigjordheten kan vara en nyhetsrubrik som ”Berlusconi er lun på præsidentposten”⁸³, fritt översatt till ”Berlusconi är ljummen (vardagsspråk för kåt) på presidentposten”, från dagstidningen *Politiken* i maj 2012. Detta är ett typiskt förekommande val av ord inom de danska medierna både som skriftliga yttringar och verbala uttalanden. Dagstidningar och TV inslag är fyllda med utlåtanden som betonas av sex, svordomar och etniska övertramp utan att det danska folket som betalande mediekonsumenter ens höjer det minsta på ögonbrynen, oavsett vilken åldersgrupp det riktas till.

Under spelperioden av *Konvolutten* gavs ett fåtal skolföreställningar för högstadie- och gymnasieelever och precis som de danska medierna inte anpassar nyhetsinnehållet efter publikum, ändrade inte Boberg eller skådespelarensembeln på vare sig spelstil, repliker, våld eller satirisk grovhet. Ett sätt att ge alla åskådare samma förutsättningar att tolka texten och

⁸² Boberg K. Simon, *Konvolutten*, Husets Teater, Köpenhamn, 2011, sidan 18.

⁸³ www.politiken.dk/udland/ECD1636944/berlusconi-er-lun-paa-praesidentposten/ tillgänglig 20/08/2012.

framförandet, en semiotisk tanke som faller under Ecos teori om att bryta kontinuitetens gränser i förmån för tolkning och således bryta upp möjligheterna för egen utvidgad tolkning.⁸⁴

En viktig tanke under föreställningens gång är att publiken och En Herre aldrig får ha större förståelse för en situation än den andre, publiken får alltså inte informeras om något före En Herre eller omvänt. Något som ger betydelsefulla reaktioner och effekter av styckets budskap om politiskt förtryck och fastställandet av identifiering mellan karaktärerna och publiken. I de moment under repetitionerna av pjäsen då En Herre haft mer kunskap än observatörerna i publiken har stycket fallit och mist sin vikt precis som ett samhälle skulle falla platt utan folkets tillit till exempelvis överordnade och politiker. Ensemblen har följaktligen medvetet fokuserat och arbetat mot att hålla publiken och En Herre på samma plan, både på den informativa men även på den känslomässiga nivån, genom hela föreställningen.

De andra rollkaraktärerna, Sekreteraren, Kocken och Presidenten är alla tilldelade med makt och de drivs av att komma i besittning utav och bevaka information i en högre grad än vad som lämnas ut till folket som representeras av En Herre och publiken. Om denna informativa fasad och spelteknik inte håller faller makten liksom teaterstyckets mening. Men fasaden hålls in till ridån faller och föreställningen *Konvolutten* avslutas med att X i rollen som Presidenten arrangerar ett konstlat fotografi där En Herres bödlar, Sekreteraren och Kocken, framställs som samhällets hjältar. En Herre utmålas som syndabock och avrättas för ett brott som publiken nu känner till att han inte begått utan istället har tvingats till att bekänna. Slutscenens uppställning visar upp illusionen av lycklig demokrati och publiken görs här uppmärksam på medias manipulation av information, makthavarnas inflytelse av media, yttrandefrihetens brister och den enkla individens obetydliga existens.

Politiska ideologier som demokrati, ledarskap och enskilda människors rättigheter ifrågasätts under föreställningen *Konvolutten* och kontextens struktur kan sammanliknas med Dario Fos satiriska stycke om den italienska politikern Aldo Moros kidnappning och död år 1978.⁸⁵ I tragedin *La tragedia di Aldo Moro* ställs Moro i likhet med En Herre, ansikte mot ansikte med

⁸⁴ Frandsen Finn, Umberto Eco og Semiotikken, Aarhus Universitetsforlag, Århus, 2000, sidan 119.

⁸⁵ http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/march/16/newsid_4232000/4232691.stm tillgänglig: 26/04/2013.

makten och Moros dödsdom uttrycks i orden: ”Vi må offre Moros liv, fordi det er vigtigere at forsvare staten. Moros liv er ikke så vigtigt som Statens.”⁸⁶

Fo hävdar att skrattet är ett kraftigare vapen än det rena allvaret i förnimmelsen av social indignation,⁸⁷ man kan genom detta antagande påstå att Bobergs moderna tolkning av spelstilen *Commedia dell'arte* applicerad på föreställningen *Konvolutt* kan ses som en rustning till publiken inför mottagandet av skådespelets kontext.

Konvoluttens obarmhjärtiga orättvisa går att likna vid en ofrånkomlig ”Kafkaprocess”, ett uttryck som innebär ett kvasijuridiskt förlopp som inte håller de krav som fastställer en rättsstat.⁸⁸ Ett uttryck som härstammar och har utvecklats utifrån Kafkas bok *Processen* från 1925, i vilken vi även finner många slående likheter mellan både *Konvoluttens* karaktärer och dess handling.

Denna enskilda orättvisa finns även att påträffa i våra egna vardagliga dispyter med fackföreningar, arbetsplatschefer och lokala statsmän. Politiska konflikter som under världshistorien upprepar sig själv inom olika kontexter i samfundet, visar i otaliga repriser hur maktregimer kör över den enkla statsborgaren, motsvarande En Herres obefintliga betydelse i *Konvoluttens* politiska kontext. Umberto Eco hävdar att oftast avspeglas den känslomässiga uppfattningen av det moderna universum vi befinner oss i och dess sammanhang bättre, genom att mottagarens får tolka fiktionen av skriven texts tolkning, än att begripa den självklara teorin i sig själv.⁸⁹

”Sekretæren: ...Man kan kun sige sandheden på en måde ...

Kokken: ... Kun ved at skrive brevet, kan man sige sandheden! ...

En Herre: Hvilket brev?

Sekretæren: Brevet til præsidenten!

Kokken: Kun ved at skrive brevet kan man sige sandheden!

*En Herre: Så lad mig skrive brevet, lad mig skrive brevet!”*⁹⁰

En Herre kan inte dömas utan att ha skrivit brevet, utan att ha gjort sig skyldig till något. Han skriver själv under på sin egen dödsdom, han gör sig själv skyldig.

⁸⁶ Fo Dario, Översättning Lollesgaard Jytte, *Italiensk teater i dag, Seminar ved Københavns Universitet, marts 1980*, Viborg A-S, Viborg 1980, sidan 71.

⁸⁷ Holm Bent, *Den omvendte verden Dario Fo og den folkelige fantasi*, Viborg A/S, Viborg, Sidan 46.

⁸⁸ Bloom Harold, *Franz Kafka*, IBT Global, New York, 2010, Sidan 34-35.

⁸⁹ Eriksson Birgit, *Umberto Eco*, Forlaget Rhodos, København, sidan 22.

⁹⁰ Boberg K. Simon, *Konvolutt*, Husets Teater, København, 2011, sidan 17.

”[...] og vi håber at De, næste gang De modtager en konvolut fra myndighederne, tænker dem om en ekstra gang før De opsøger præsidenten!”⁹¹

En Herre har fått ett konvolut, nu ska han skriva brevet. Vi har köpt en teaterbiljett, nu ska vi se föreställningen, vi gör oss skyldiga som passiva iakttagare, precis som vi är medaktörer i samhällets dömande av oskyldiga. ”Teater är inte viktigare än sammanhanget av sin handling”.⁹² Precis som vi människor skapar oss själva genom vår handling, vi är inte mer betydande än vår egen handling. Vi blir inte till En Herre, vi är redan En Herre, och historien, likt aftonens föreställning upprepar sig själv, i ren klassisk Commedia dell’arte stil.

För Umberto Eco har konsten alltid varit flertydig och rent semiotiskt sett kan stycket *Konvolutten* klassas som ett tidsenligt verk i rörelse.

” [...] værker i bevægelse, er flertydigheden et eksplicit mål, idet de kan organiseres på forskellige måder og først bliver fuldendte i fortolkningen. [...] Måden, kunstverket er organiseret på, afspejler ikke, hvordan verden er, men hvordan videnskaben eller mere generelt en epokes kultur ser verden.”⁹³

3 Sammanfattning

Bobergs val att översätta och producera den samtida samhällssatiren *Konvolutten* ger ett medvetet politiskt avtryck i det lilla teatersällskapets repertoar vid Husets Teater i Köpenhamn. Ensemblens gemensamma mål och önskan är att belysa och upplysa den enskilda individen om omvärlden och den verklighet vi lever mitt i, genom att lyfta ett mer samfundsorienterat uttryck och med den politiska teatern som medel visa oss olika versioner och reflektioner av vårt samhälle, vår kultur och politik, allt via teaterscenen⁹⁴. Boberg kom fram till valet av stycket *Konvolutten* genom att lufta nyskriven samtida dramatik för folket genom en teaterfestival och samtidigt evaluera och undersöka den politiska utvecklingen, situationen och det folkliga behovet, både internationellt och lokalt.

Hela teaterstycket *Konvolutten* är genomsyrad av paralleller och anspelningar till ledarna inom världspolitiken och deras maktmissbruk. Särskilt påtagliga och klara blir jämförelserna av

⁹¹ Boberg K. Simon, Wille Mads, programbladet till föreställningen *Konvolutten* november 2011, København, sidan 3.

⁹² www.ptoweb.org/boal.html tillgänglig 08/10/2012.

⁹³ Eriksson Birgit, *Umberto Eco*, Forlaget Rhodos, København, 1995, sidan 12-13.

⁹⁴ www.husetsteater.dk/side.asp?side=6&id=31 tillgänglig 10/10/2012.

Berlusconi's politiska styre och *Konvoluttens* politiska budskap genom Scimones och Bobergs influenser av *Commedia dell'arte*. Pjäsens utformning, persongalleri, karaktärstypifiering, namnlösa rollfigurer och dess samtida politiska vinkel och sarkasm är exempel på vad som förstärker banden mellan *Konvolutt* och teaterformen *Commedia dell'arte*.

Italien har under hela deras dokumenterade teaterhistoria bearbetat såväl kristider som politiska och sociala framgångar genom kulturella uttryck både på ett lokalt, regionalt och nationellt plan.⁹⁵ Denna italienska form för politisk teater och folklig bildning har etablerat sig som en nedärvd, uppskattad, teatertradition helt in i modern tid. Ett samtida kulturellt uttryck i stil med traditionell *Commedia dell'arte*, vilket okomplicerat kan adapteras till den danska kulturen eftersom grov nutida sarkasm är ett vanligt inslag i danska medier och i den vardagliga jargongen hos den allmänna dansken. Dario Fo hävdar att skrattet är ett kraftigare vapen än det rena allvaret i förnimmelsen av social indignation⁹⁶. *Commedia dell'arte* som konst uppstod som ett resultat av och som en kulturellrevolution i ett Italien som stod mitt i omvälvande ekonomiska, kulturella, politiska och sociala förändringar.⁹⁷ Kanske är det därför denna klassiska satir fortfarande i modern tid känns aktuell och relevant, eftersom vi befinner oss i ett samhälle med allt snabbare ekonomiska, kulturella, politiska och sociala förändringar och folket skapar sig ett behov av att få en satirisk kulturell vinkel av läget, en nutida social-kulturell observation.

Semiotiska teorier av Umberto Eco går att applicera på Bobergs politiska teater, hans metod att uppföra scenkonst och hans konstnärliga idéer och Ecos teorier finner relevans i Bobergs arbete. Ett exempel är Ecos tankar om det öppna konstverket, som handlar om olika konstnärliga fenomen och attityder där vikten inte ligger vid hur de konstnärliga problemen blir löst utan mer hur de blir ställt i sitt sammanhang.⁹⁸ Vilket samspelar med Bobergs Brechtianska önskan om publikens egen tidigare erfarenhet, öppenhet och mottaglighet. Publiken har en viktig plats i Bobergs föreställningar på samma sätt som Eco gör gällande i sin teori omkring vikten av läsarens abstrakta instans och betydelse för en text. Boberg vill ställa fram nya, olika konstnärliga sätt att framvisa samtiden på, i överensstämmelse med Ecos tankar om att semiotikens natur likt politiken skapas och omskapas varje dag.⁹⁹

⁹⁵ Quarta Daniela, Översättning Nina Gross, *Italiensk teater i dag, Seminar ved Københavns Universitet, marts 1980*, Viborg A-S, Viborg 1980, sidan 31.

⁹⁶ Holm Bent, *Den omvendte verden Dario Fo og den folkelige fantasi*, Viborg A/S, Viborg, Sidan 46.

⁹⁷ Richards Kenneth, Richards Laura, *The Commedia dell'arte*, Basil Blackwell Ltd, Oxford, 1990, sidan 305.

⁹⁸ Frandsen Finn, *Umberto Eco og semiotikken*, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus, 2000, Sidan 43-44.

⁹⁹ Frandsen Finn, *Umberto Eco og semiotikken*, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus, 2000, Sidan 56.

Ensemblen på Husets Teater har redan helt från starten av produktionen *Konvolutt* arbetat hårt med att publiken ska identifiera sig med karaktären En Herre som i skådespelet framställs som en alldaglig arbetare. Han har skulpterats fram efter vad ensemblen ansett vara en vanlig människa, med en vanlig människas generella funderingar och värderingar på livet och så genom detta format en typifiering av en karaktär som har för avsikt att få oss som åskådare att inse relationen mellan maktens män och den enskilde medborgaren. *Konvoluttens* övriga karaktärer är mer inhumana och karikatymässigt framställda. De präglas mer tydligt av Commedia dell'artes etablerade och välkända karaktärer, vilket framkallar känslan av distans, obehag och förtvivlan i stycket realistiska och politiska kontext som behandlas. Redan från första genomläsning av stycket har relationen och förhållandet mellan rollkaraktären En Herre och publiken diskuterats och laborerats med av såväl regissör som skådespelare, ljussättare och kostym ansvariga. Man har experimenterat med En Herres placering på scenen i samspel med de övriga karaktärerna, hans kroppshållning och utveckling av kroppsspråket under föreställningens gång. Stor fokus har lagts vid detaljer i kroppsspråket hos alla karaktärerna vilket också kan ses som en tydlig koppling till Commedia dell'arte och andra utövare inom genren som Dario Fo och hans tanke om betydelsen och innebörden av en rollkaraktärs alla fysiska gester och ansiktsmimik i ett skådespel.¹⁰⁰ I och med att de övriga karaktärerna i pjäsen utövar sin makt på En Herre, göder de inte bara En Herres misstänksamhet utan även publikens tvivel på maktens män i linje med regissörens avsikt med pjäsens. Enligt Boberg blir publiken själva indragna i En Herres öde liksom En Herre blir indragen i föreställningens handling, åskådarna får på så sätt ta del av en historia på scenen som skulle kunna vara publikens egen. Boberg avser att peka på att vi alla spelar, oavsett vi vill det eller inte, en instans/en roll i politikens samtida föreställning. Om vårt deltagande är abstrakt eller faktiskt är upp till oss. Tankegången kan sammanliknas med Ecos teori om det öppna konstverket, alltså inte konstverkets öppenhet utan mottagarens tidigare erfarenhet och mottaglighet av öppenhet inför ett konstverk och således innebörden av konstverkets budskap.

¹⁰⁰ Holm Bent, *Den omvendte verden Dario Fo og den folkelige fantasi*, Viborg A/S, Viborg, Sidan 80.

4 Källförteckning

4.1 Litteraturförteckning

Arreola A. Dora, *Staging through Rituals: Directorial exploration of The Imaginary Invalid*, Master of fine art, University of Massachusetts, 2009.

Bloom Harold, *Franz Kafka*, IBT Global, New York, 2010.

Boberg K. Simon, *Penge*, Förlag Drama, Gråsten, 2005.

Boberg K. Simon, dansk översättning av Spiro Scimones pjäsmanuskript *La Busta/Konvolutten*, København, 2011.

Boberg K. Simon, Wille Mads, Programbladet till föreställningen *Konvolutten*, København, 2011.

Bondanella Peter, *Umberto Eco and the open text*, Cambridge University Press, Cambridge, 1997.

Bourgeat Pierre, *En introduktion til Commedia dell'arte*, De to Hatte, Tisvilde Denmark, 2004.

Ducharte Pierre Louis, *The Italian Comedy*, Dover Publications Inc, New York, 1966.

Eco Umberto, *The Role of the Reader*, Indiana University Press, Bloomington, 1984.

Eriksson Birgit, *Umberto Eco*, Forlaget Rhodos, København, 1995.

Fo Dario (Holm Bent, dansk översättning), *Lille håndbog for teaterfolk*, Fredriksberg A/S, 1997.

Fortier Mark, *Theory/Theatre an introduction*, Routledge, New York, 2002.

Frandsen Finn, *Umberto Eco og semiotikken*, Aarhus Universitetsforlag, Århus, 2000.

Seminar ved Københavns Universitet, marts 1980. *Italiensk teater i dag*, Viborg A-S, Viborg, 1980.

Holm Bent, *Den omvendte verden, Dario Fo og den folkelige fantasi*, Special-Trykkeriet, Viborg A-S, Viborg, 1980.

Kenner Hugh, *A reader's guide to Samuel Beckett*, Thames and Hudson, London, 1973.

Lubes Jane Roberta, *Commedia dell'arte elements in some German twentieth century dramas*, Graduate School of Arts and Sciences, University of Pennsylvania, 1973.

Richards Kenneth and Laura, *The Commedia dell'arte*, Basil Blackwell Inc, Oxford, 1990.

Thomson Peter, Sacks Glendyr, *The Cambridge companion to Brecht*, Cambridge Univeristy Press, Cambridge, 2006.

Zarrilli B. Phillip, *Theatre Histories: An introduction*, Routledge, New York, 2007.

4.2 Elektroniska källor:

<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-11981754>

tillgänglig 05/04/2012.

<http://www.husetsteater.dk/side.asp?side=6&id=31>

tillgänglig 20/11/2011.

<http://www.husetsteater.dk/side.asp?side=6&id=31>

tillgänglig 30/05/2012.

<http://www.husetsteater.dk/side.asp?side=6&id=130>

tillgänglig 04/10/2012.

<http://www.husetsteater.dk/side.asp?side=2&id=302&forestilling=1>

tillgänglig 20/11/2011.

<http://www.information.dk/159094>

tillgänglig 04/10/2012.

<http://www.jyllands-posten.dk/kultur/teater/article4749948.ece>

tillgänglig 13/10/2012.

http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/march/16/newsid_4232000/4232691.stm

tillgänglig: 26/04/2013.

<http://www.philosophy.su.se/kurser/Fakultetskurs/fktexter/semiologi.html>

tillgänglig 29/05/2012.

http://planka.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2012/01/wp-id-vi_betalar_inte-545e7b03.pdf

tillgänglig 06/08/14

<http://www.politiken.dk/udland/ECD1636944/berlusconi-er-lun-paa-praesidentposten/>

tillgänglig 20/08/2012.

<http://www.ptoweb.org/boal.html>

tillgänglig 08/10/2012.

<http://shane-arts.com/Commedia-Pulcinella.htm>

tillgänglig 26/04/2013.

<http://www.teatertim.smartlog.dk/det-politiske-teater---endnu-engang--post74665>

tillgänglig 13/10/2012.